

DEF

DNEVI ETNOGRAFSKEGA FILMA

5. – 7. maj 2010
*Slovenski etnografski muzej,
Ljubljana, Slovenija*

Festival **Dnevi etnografskega Ima** je član
Evropske koordinacije festivalov antropološkega filma
(CAFFE)

Organizator festivala DEF: Slovensko etnološko društvo
Metelkova 2, 1000 Ljubljana
T: +086 1 300 87 38, F: +086 1 300 87 36(35)
E: info@sed-drustvo.si
<http://www.sed-drustvo.si>

Soorganizatorja: Slovenski etnografski muzej
Znanstvenoraziskovalni center SAZU

Realizacijo festivala sta podprla: Ministrstvo za kulturo RS
Slovenska nacionalna komisija za UNESCO

Izbor Imov: Naško Križnar, Nadja Valentinčič Furlan

Pisarna: Naško Križnar, Sašo Kuharič, Nadja Valentinčič Furlan

Tehni na pomo : Boštjan Abram, Janez Doler

Urednica kataloga: Nadja Valentinčič Furlan

Oblikovanje: Jernej Kropelj

Založilo: Slovensko etnološko društvo, zanj Helena Rožman

Tisk: Tiskarna Premiere

Naklada: 300 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

791.229.2(497.4):39(082)

DNEVI etnografskega filma (2010 ; Ljubljana)

Dnevi etnografskega filma = Days of Ethnographic Film, Ljubljana, Slovenia, 5.-7. maj 2010 / [organizator Slovensko etnološko društvo ; soorganizatorja Slovenski etnografski muzej, Znanstvenoraziskovalni center SAZU ; urednica kataloga Nadja Valentinčič Furlan]. - Ljubljana : Slovensko etnološko društvo, 2010

ISBN 978-961-6775-03-8

1. Vzp. stv. nasl. 2. Valentinčič Furlan, Nadja 3. Slovensko etnološko društvo 4. Slovenski etnografski muzej 5. Znanstvenoraziskovalni center SAZU

250849792

©2010, Slovensko etnološko društvo, Ljubljana

Urnik DEF 2010

Ljubljana, 5. – 7. maj 2010

SREDA, 5. maj 2010

Projekcijska dvorana v razstavni hiši SEM

10.30 RAZISKOVALNO GRADIVO S KOMENTARJEM I

Jelka Pšajd, *Peka velikono nega kruha bosmana*

Tanja Roženberger Šega, *Urbani fenomeni – celjska tržnica in zgodbe taksistov*

Naško Križnar, *Vizualne priloge Registru žive kulturne dediš ine*

15.00 RAZISKOVALNO GRADIVO S KOMENTARJEM II

Roberto Dapit, *Kože in zvonci, Maskirana bitja med Alpami in Mediteranom*

Nena Židov, *Smrt z botam! Pustni torek v Cerknem*

Nadja Valentinčič Furlan, *Vesna, Mozai ni portret kot del razstave*

ETRTEK, 6. maj 2010

Predavalnica v upravni hiši SEM

10.00 ŠTUDENSKI FILMI

Britje glist

Raziskava, kamera, režija Nika Jamnikar, montaža Jaka Šuligoj, 2008, 10,5'

Lokacija: Gaberke, Velenje

Julijski dan v knjižnici

Avtorja Vanja Peršolja, Miha Poredoš, produkcija PŠV, 2009, 11'

Lokacija: Nova Gorica

Panovec je zakon

Avtorja Tina Kompare, Aleš Štancar, produkcija PŠV, 2009, 9'

Lokacija: Nova Gorica

11.00 MUZEJSKI FILMI

Ljubenske potice – cvetnonedeljske butarice z Ljubnega

Raziskava in režija Sebastjan Weber, kamera Aleš Šega, montaža Jaka Kovačič, produkcija MNZ Celje, 2009, 7'

Lokacija: Savina, Ljubno ob Savinji

Ena košara na dan

Raziskava in snemanje Andrej Dular, montaža Nadja Valentinčič Furlan, produkcija Slovenski etnografski muzej, 2010, 17'

Lokacija: Predgrize, Črni vrh nad Idrijo

Tkanje žimnatih sit

Raziskava Helena Rant, Tatjana Dolžan Eržen, snemanje in montaža Drago Fon in Jure Niedorfer, režija Drago Fon in Helena Rant, produkcija Gorenjski muzej Kranj, 2009, 4'

Lokacija: Stražišče pri Kranju

Transport s svitki

Raziskava Helena Rant, Tatjana Dolžan Eržen, snemanje Janez Horvat, montaža Drago Fon, režija Drago Fon in Helena Rant, produkcija Gorenjski muzej Kranj, 2006, 2'

Lokacija: Studor, Bohinj

Prekrižam, posukam, posukam, prekrižam, Izobraževalni Imo klekljanju idrijske ipke

Raziskava Mirjam Gnezda Bogataj, Ivana Leskovec, snemanje in režija Matjaž Mrak, montaža Marko Simič, produkcija Mestni muzej Idrija, 2008, 6'
Lokacija: Idrija

15.00 POSEBNI PROGRAM: SLOVAŠKI ETNOGRAFSKI FILM

Predstavlja Zuzana Beušková, Inštitut za etnologijo Slovaške akademije znanosti

Kroženje (Krucenie)

Avtor Adam Hanuljak, produkcija Katedra za dokumentarni film na Visoki šoli za glasbeno umetnost v Bratislavi, 2007, 26'
Lokacija: vzhodna Slovaška

Varni pristan (Safe Port)

Avtorja Soňa Lutherová, Martin Kováč, produkcija Katedra za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Bratislavi, 2005, 24'
Lokacija: Slovaška

Telovo

Avtorica Zuzana Beušková, montaža Dušan Ratica, produkcija Inštitut za etnologijo SAV Bratislava, 2003, 24'
Lokacija: Madžarska

19.00 OTVORITEV**Delo v solinah**

Avtor Damjan Muhič, mentor Naško Križnar, produkcija Center za vizualno etnografijo Fakultete za humanistične študije Koper, 2009, 17,5'
Lokacija: Sečoveljske soline

Trenutek reke

Raziskava Anja Madved, Nadja Velušček, snemanje Ferrucio Goia, montaža Anja Medved, Ferrucio Goia, režija Anja Medved, Nadja Velušček, produkcija Kinoatelj Gorica / Gorizia, 2010, 40'
Lokacija: Posočje od izvira do izliva Soče (Slovenija in Italija)

PETEK, 7. maj 2010

Predavalnica v upravni hiši SEM

10.00 DOMOZNANSKI FILMI

Tam, kjer dren rodi – Od debla do cevi v Trebuši

Raziskava Marijan Podgornik, snemanje, montaža in režija Davorin Mrak, produkcija Turistično in etnološko društvo Trebuša, 2008/9, 37'

Lokacija: Vojsko, Gorenja in Dolenja Trebuša

Prav lepa je ta reška fara

Raziskava Kulturno društvo Marija Reka, snemanje, montaža in režija Robert Gaber, produkcija Videoprodukcija Lea Gaber, 2009, 30'

Lokacija: Marija reka in Reška planina

Tudi na kmetih je lepo

Raziskava Jože Muhič, snemanje in montaža Miran Petek, režija Jože Muhič, Milan Petek, produkcija Prednost d.o.o., 2008/9, 45'

Lokacija: Mala vas, občina Gorišnica

»Ko smo ble muade, je buo tok na Plešceh ...«

Raziskava Marko Smole, snemanje Alen Leš, Marko Smole, montaža in režija Marko Smole, produkcija Etnološka zbirka Palčava šiša, Plešce, 2006/9, 38'

Lokacija: Plešce, dolina Čabranke (Hrvaška)

15.00 DOKUMENTARNI FILMI I

Aleksandrija, ki odhaja

Raziskava Vesna Humar, snemanje in montaža Ivo Saksida, režija Vesna Humar, produkcija Vitel, 2009, 43'

Lokacija: Aleksandrija, Kairo (Egipt)

Marijacejski kola

Raziskava in režija Darja Skrt, snemanje Radovan Čok, montaža Jožko Markič, produkcija Občina Kanal ob Soči, 2009, 37'

Lokacija: Liško območje – Kanalski kolovrat

Doma i pajek

Raziskava Amir Muratović, Društvo za domače raziskave, snemanje Aleš Živec, montaža in režija Amir Muratović, produkcija Televizija Slovenija, 2009, 30'
Lokacija: Kropa, Baška grapa, Rogaška Slatina, Celje, Ivančna gorica, Ljubljana

19.00 DOKUMENTARNI FILMI II**Kralj Matjaž**

Avtor Milan Urbajs, snemanje Marko Kočevar, montaža Zvezdana Sabotič, produkcija AGRFTV in Televizija Slovenija, 2009, 27'
Lokacija: Celovec, Pliberk, Borovlje (Avstrija)

Koprivski razgovori

Raziskava, snemanje, režija Naško Križnar, montaža Miha Peče, produkcija Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU, 2009, 22'
Lokacija: Kopriva

Godec, zaigraj na škant

Raziskava Bojan Knific, Mirko Ramovš, Amir Muratović, snemanje Jure Nemec, montaža in režija Amir Muratović, produkcija Televizija Slovenija, 2007/9, 30'
Lokacija: Kamnik, Kranj, Jesenice, Tržič, Brezje

UVODNE BESEDE

Letošnji DEF poteka v drugačnih okoliščinah kot pretekli trije. Zaradi zamika festivalskega datuma z maja na marec v letu 2011, letos ni bilo mogoče pripraviti tako velikega mednarodnega programa kot pretekla leta. Še vedno pa sestavljajo festival dosedanje sekcije: gradiva s komentarjem, študentski filmi, gostujoči program in redni program.

Na razpis so avtorji prijaviili 35 filmov, od katerih jih je bilo 26 sprejetih v festivalski program. Skušajmo v njih odkriti značilnosti roba slovenske dokumentarne kinematografije, ki se posveča etnološkim temam, temam kulturne dediščine in pogledom nanjo.

Trije gostujoči filmi sodijo v predstavitev slovaškega etnografskega filma, ki je rezultat prijaznega sodelovanja med slovensko in slovaško etnologijo.

Letošnja novost so filmi v amaterski produkciji, ki smo jih zaradi njihove usmerjenosti v splošen oris kulturne podobe domačih krajev imenovali domoznanski. Letošnje veliko zanimanje za sekcijo Gradiva potrjuje pravilno odločitev, da z njo nadaljujemo. Sekcija Študentski filmi podobno kot vsako leto kaže na krizo izobraževanja na področju vizualne etnografije. In kot vsako leto tudi letos izjeme potrjujejo pravilo. Pač pa je v Sloveniji opazen porast filmov za muzejske potrebe. Zato smo lahko odprli posebno sekcijo Muzejski filmi.

Ponovno vključevanje televizijskih dokumentarcev v festivalski program, podobno kot lani, je posledica vse večjega zanimanja televizijskih producentov (beri: nekaterih avtorjev) za filme z etnološko tematiko. Tej usmeritvi se pridružujejo tudi neodvisni producenti, tako da nastaja poseben tip dokumentarnega filma, ki se etnografskemu filmu približuje ne samo po vsebini, temveč tudi po realizacijskih metodah.

Čeprav DEF deluje v skromnih finančnih in organizacijskih okvirih, je treba hvaležno omeniti tiste, ki ga omogočajo. To so: Ministrstvo za kulturo v okviru rednega financiranja programov Slovenskega etnološkega društva, Znanstvenoraziskovalni center SAZU in Slovenski etnografski muzej. Tri zadnje ustanove so partnerji, ki zagotavljajo, da bo DEF, kot edini festival te vrste pri nas, še naprej obstajal. Naj živi!

dr. Naško Križnar

PROGRAM PO SEKCIJAH

SREDA, 5. maj 2010

Projekcijska dvorana v razstavni hiši SEM

10.30 RAZISKOVALNO GRADIVO S KOMENTARJEM I

Jelka Pšajd

Peka velikono nega kruha bosmana

Posnetek je bil narejen v Bunčanih pri gospodnji Julijani Petovar, ki že od poroke dalje na moževi domačiji peče za veliko noč kruha presmec in bosman. Bosman je v sevrovzhodni Sloveniji poznan koz ženitovanjski kruh. Posebnost je, da ga gospodinja v Bunčanih peče za veliko noč in je manj okrašen kot za poroko. Speče dva bosmana; enega nesejo blagoslovit h kapeli v vasi, drugega, neblagoslovljenega pa razdeli sosedom: »Tudi moja tašča je že delila bosman sosedom. Jaz sem se tega naučila od nje. Pravijo, da moraš nekaj dati, drugače ni sreče.«

Ker je prepletanje bosmana iz štirih oziroma osmih kit krušnega testa večšina, smo jo posneli iz dveh razlogov; za potrebe razstave o velikonočnih kruhah na Slovenskem v Veržeju in v sklopu projekta Rokodelska akademija, v katerem dokumentiramo različna rokodelska znanja in dejavnosti ter večšine, ki jih še obvladajo in znajo Pomurke in Pomurci.

Peka velikono nega kruha bosmana. Bunčani, Prlekija, Pomurje, 2010. Raziskava in režija Jelka Pšajd, snemanje Robert Berden, montaža Jernej Vöröš, produkcija Pokrajinski muzej Murska Sobota, 2010, 5,5'

Tanja Roženberger Šega

Urbani fenomeni – celjska tržnica in zgodbe taksistov

Tematika sodobnih urbanih fenomenov je pomembna raziskovalna in komunikacijska kategorija tudi v muzejskem procesu, muzeji pa so enakovredne institucije ter pomembni partnerji pri raziskovanju, izvajanju, dokumentiranju ter komuniciranju projektov tovrstnih vsebin. Aktualnim muzeološkim usmeritvam sledimo tudi na Oddelku za urbano etnologijo Muzeja novejše zgodovine Celje. V letu 2007 smo zastavili večletni projekt z naslovom Urbani fenomeni / muzejske perspektive CE, v okviru katerega poteka raziskava različnih vsebin, ki zapolnjuje podobo mesta Celja.

Delovno AV gradivo Urbani fenomeni / muzejske perspektive CE3 – Zgodbe

taksistov, je rezultat lanskoletne delavnice, ki vizualizira raziskovano področje ter je hkrati v muzeološkem kontekstu izvrstna metoda hranjenja, dokumentacije in prezentacije materialne in nematerialne kulturne dediščine.

Zgodbe taksistov. Celje, 2007/9. Raziskava Sebastjan Weber, snemanje in montaža Aleš Šega, režija Tanja Roženberger Šega, produkcija MNZ Celje, 2010, 15'

Naško Križnar

Vizualne priloge Registru žive kulturne dediščine

Med prilogami k enotam v Registru žive kulturne dediščine spada ob fotografijah tudi video dokumentacija. V ta namen nastaja v Avdiovizualnem laboratoriju ZRC SAZU posebna serija predstavitvenih filmov. Gradivo zanjo črpamo delno iz arhiva, delno pa iz nove produkcije posebej za potrebe serije. Pri tem delu se odpirajo številna vprašanja metodološke in praktične narave, ki presegajo dosedanje izkušnje pri izdelavi etnografskih filmov. Obliko in dolžino filmov narekujejo tudi značilnosti spletne objave. Produkcija filmov za Register žive dediščine lahko spodbudi novo zanimanje za uporabo vizualne dokumentacije pri raziskavah kulturne dediščine.

Doslej so nastali naslednji predstavitveni filmi:

Kapélska godba. Kapéle, 2010. Urednik serije Naško Križnar. Strokovno vodstvo Ivanka Počkar, realizacija Miha Peče. Produkcija Avdiovizualni laboratorij Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, 5'

Izdelava maske: Ta grdi. Drežnica, 2009. Urednik serije Naško Križnar. Realizacija Miha Peče. Produkcija Avdiovizualni laboratorij Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, 2010, 10,5'

Bistrške škuorke. Ilirska Bistrica, 2009. Urednik serije Naško Križnar. Raziskava in kamera Naško Križnar, montaža Miha Peče. Produkcija Avdiovizualni laboratorij Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, 2010, 7,5'

Priprava slame. Sovjak, 2009. Urednik serije Naško Križnar. Raziskava Naško Križnar, realizacija Miha Peče. Produkcija Avdiovizualni laboratorij Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, 2010, 4'

Pokrivanje strehe. Filovci, 2009. Urednik serije Naško Križnar. Raziskava Naško Križnar, realizacija Miha Peče. Produkcija Avdiovizualni laboratorij Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, 2010, 8'

Lon arstvo Štefan Zelko. Lemerje, 2009. Urednik serije Naško Križnar. Raziskava Vanja Huzjan, kamera Sašo Kuharič, montaža Miha Peče. Produkcija Avdiovizualni laboratorij Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, 2010, 8'

15.00 RAZISKOVALNO GRADIVO S KOMENTARJEM II

Roberto Dapit

Kože in zvonci, Maskirana bitja med Alpami in Mediteranom

Avtor bo predstavil kolaž o maskiranih bitjih, ki se v Sloveniji, na Hrvaškem in v Italiji pojavljajo v zimskem času, od decembra do februarja:

- Krampus, Ponteba, Furlanija, Italija, december 2004,
- Miklavževanje s parkeljni, Rateče, Slovenija, december 2001,
- Oteповci, Srednja vas v Bohinju, Slovenija, december 2001,
- Pust, Soppada / Plodn, Italija, karneval 2002/2004,
- Pustovi, Drežnica, Slovenija, februar 2002,
- Zvončari, Mučiči, Istra, Hrvaška, karneval 2006.

Pelli e campagnacci. Figure macherate tra le alpi e il Maditerraneo. Različni kraji, 2001/2007. Avtor Roberto Dapit, 2009, 26'

Nena Židov

Smrt z botam! Pustni torek v Cerknem

Posnetki prikazujejo pustni torek v Cerknem. Dopoldne se tamkajšnja pustna skupina lavfarji zbere v *Laufar kamandi*, kjer se našemijo in gredo iskat lesen *bot*. Popoldne gre sprevod na glavno prizorišče, kjer pustu v cerkljanskem narečju preberejo obsodbo in ga obsodijo na smrt z botom. Potem ko ga *tastar* usmrti, ga odpeljejo s prizorišča. Preostali lavfarji izvedejo obredni ples *ta kapcinarska*, ki je sestavljen iz polke in žalostinke, ko se lavfarji valjajo po tleh.

Smrt z botam! Pustni torek v Cerknem. Cerkno, 2009. Raziskava in snemanje Nena Židov, montaža Boštjan Abram, produkcija Slovenski etnografski muzej, 2010, 15'

Nadja Valentinčič Furlan

Vesna, Mozai ni portret kot del razstave

Filmski mozaik Vesna je portret petindvajsetletne podiplomske študentke iz Granta v zgornjem delu Baške grape, ki je navezana na dom in vaško skupnost, kot vrednote pa našteje ljubezen, (mir), denar, naravo in delo. Filmski mozaik je interaktivno dostopen na dotikalnem ekranu v izteku druge stalne razstave *Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta* Slovenskega etnografskega muzeja (to je razstava o človeku in njegovemu umeščanju v svet).

Osnovni izziv je bil, kako avdiovizualni medij kreativno uporabiti za

raziskavo identitet izbrane osebe in koncept razstave parafrazirati na nivoju posameznika. Intelektualni okvir je torej koncept razstave, katerega avtorica je Janja Žagar, seveda prilagojen realnosti izbrane osebe, cilja pa sta dva:

1. obiskovalce spodbuditi k razmisleku o sebi in drugih, kar je tudi sicer namen razstave, in
2. privabiti obiskovalce v aktivno vlogo, da sami prispevajo portret bližnjega človeka ali avtoportret, seveda v avdiovizualnem mediju, torej vzpostaviti dvosmerno AV komunikacijo.

Vesnine identitete smo v skladu z mozaično strukturo razstave ponudili v mozaični obliki, poleg tega pa avtorjem tako puščamo odprte možnosti glede strukture njihovega filma. Interaktivna vsebina *Vesna* vsebuje 22 kratkih klipov, ki odgovarjajo na osnovna vprašanja o posameznih Vesninih identitetah. Barvna skala na desnem robu nakazuje povezavo s sedmimi razstavnimi vsebinami. Nekatere vsebine so govorne, nekatere temeljijo na opazovanju Vesninih dejavnosti in komunikacij, nekatere so preplet obojega. Zgoraj levo večja ikona *Bistvo v dveh minutah* prinaša povzetek vsebine. Ta kratki koncentrat je identičen vabljevčku (teaserju) o Vesni na spletni strani muzeja <http://www.etno-muzej.si/sl/sem-v-gibanju-ogled>, ki vsebuje tudi vabilo za snemanje portretov izbrane osebe.

Vesna. Grant, Rut, Ljubljana (Slovenija), 2009, Innichen (Italija), 2008. Raziskava Nadja Valentinčič Furlan, kamera Nadja Valentinčič Furlan, Peter Paul Crepaz, Jaka Kleč, montaža Nadja Valentinčič Furlan, uredniški odbor Janja Žagar, Polona Sketelj, Andrej Dular, interaktivna aplikacija Peter Gruden, produkcija Slovenski etnografski muzej, 2009/10, 35'

ETRTEK, 6. maj 2010

Predavalnica v upravni hiši SEM

10.00 ŠTUDENSKI FILMI

Britje glist

Raziskava, kamera, režija Nika Jamnikar, montaža Jaka Šuligoj, 2008, 10,5'

Lokacija: Gaberke, Velenje

Film prikazuje britje glist – zdravilsko prakso, ki so jo v Sloveniji v preteklosti izvajali precej pogosto, posebej na vasi, kjer je primanjkovalo zdravnikov. Nespečnost, nemirnost, glavoboli in neješčost so bili prepoznani kot simptomi prisotnosti telesnih glist. Ljudje s posebnimi znanji so znali te gliste odstraniti iz telesa. Film opisuje zdravilsko prakso v času in prostoru. Odlika filma je multivokalnost, saj prakso spoznamo skozi pripovedi izvajalke in ljudi, ki so se s tovrstno prakso srečali oz. so je bili deležni. Film med drugim omogoči gledalcu tudi vpogled v skrbno varovana znanja, ki so se prenašala iz roda v rod, v sam potek in izvedbo zdravilske prakse britja glist.

Film je nastal pri vajah vizualne antropologije na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Julijski dan v knjižnici

Avtorja Vanja Peršolja, Miha Poredoš, produkcija PŠV, 2009, 11'

Lokacija: Nova Gorica

Film prikazuje delovni dan knjižnice Franceta Bevka v Novi Gorici. Nastal je na Poletni šoli vizualnega.

Panovec je zakon

Avtorja Tina Kompare, Aleš Štancar, produkcija PŠV, 2009, 9'

Lokacija: Nova Gorica

Film o znanem novogoriškem sprehajališču in trim-stezi Panovec. Nastal je na Poletni šoli vizualnega v Novi Gorici.

11.00 MUZEJSKI FILMI

Ljubenske potice – cvetnonedeljske butarice z Ljubnega

Raziskava in režija Sebastjan Weber, kamera Aleš Šega, montaža Jaka Kovačič, produkcija MNZ Celje, 2009, 7'

Lokacija: Savina, Ljubno ob Savinji

Ljubenske potice – cvetnonedeljske butarice z Ljubnega so že na prvi pogled

kulturno estetska posebnost, vendar v svojem jedru nosijo sporočilo, ki je vezano tudi na lokalno identiteto, tradicijo in način življenja. Alojz Atelšek je znani izdelovalec in zbiratelj potic na Ljubnem. V njegovem dolgoletnem ustvarjanju potic je doživel veliko različnih izkušenj, ki jih je rade volje podelil tudi z nami. Pričujoči dokumentarni film je zgodba o ljudski umetnosti in tradiciji; je zgodba o dojemanju prostora in življenjskih izkustvih, ki se zrcalijo skozi potice; in konec koncev je zgodba o ljubezni in strasti.

Film je spremljal istoimensko razstavo, ki je potekala v Muzeju novejšje zgodovine Celje v marcu 2009.

Ena košara na dan

Raziskava in snemanje Andrej Dular, montaža Nadja Valentinčič Furlan, produkcija Slovenski etnografski muzej, 2010, 17'

Lokacija: Predgrize, Črni vrh nad Idrijo

Film prikazuje upokojenega rudarja in pletarja Karla Žgavca iz Predgriz pri Črnem vrhu. Jeseni 2008 v gozdu blizu svoje domačije nabira lesko in pripravi vitre za pletarsko delo, januarja 2009 pa izdelava košaro. Karel Žgavec vodi ustvarjalne delavnice za otroke *Pletemo košarice* v Slovenskem etnografskem muzeju.

Tkanje žimnatih sit

Raziskava Helena Rant, Tatjana Dolžan Eržen, snemanje in montaža Drago Fon in Jure Niederforer, režija Drago Fon in Helena Rant, produkcija Gorenjski muzej Kranj, 2009, 4'

Lokacija: Stražišče pri Kranju

Tkanje žimnatih sit, ki so jih uporabljali predvsem za sejanje moke, je cvetelo v vaseh med mestoma Kranj in Škofja Loka od 16. do sredine 20. stoletja. Danes jih ne izdeluje nihče več, le Anton Bajželj iz Stražišča pri Kranju še zna stkati sito iz konjske žime. Sitarsko znanje je že skoraj pozabljena slovenska in evropska dediščina, ki smo jo muzealci iz Gorenjskega muzeja in prijatelji iz Stražišča, ki hranijo družinsko sitarsko dediščino, predstavili tudi v kratkem filmu. Film dopolnjuje predstavitev zbirke sit Gorenjskega muzeja na muzejski spletni strani.

Transport s svitki

Raziskava Helena Rant, snemanje Janez Horvat, montaža Drago Fon, režija Drago Fon in Helena Rant, produkcija Gorenjski muzej Kranj, 2006, 2'

Lokacija: Studor, Bohinj

Vse do izgradnje vodovodov je bilo vsakdanje opravilo gospodinje tudi preskrba družine z vodo za pitje, kuhanje in drugo. Pri tem so si pomagale s svitkom, mehkim obročem ali kolobarjem, s katerim so podložile škaf, da ta ni

preveč pritiskal na glavo, in je hkrati pomagal ohranjati ravnotežje. S svitkom so na glavi prenašale tudi jerbese z živili, drva, perilo. Danes zelo malo žensk še zna nesti škaf ali jerbasa na glavi, svitki pa so že skoraj pozabljeni. Zato ta film, posnet pod Studorom v Bohinju, prikazuje uporabo svitka in večšino prenašanja bremen na glavi. Film dopolnjuje predstavitev zbirke svitkov Gorenjskega muzeja na muzejski spletni strani.

Prekrižam, posukam, posukam, prekrižam, Izobraževalni Imo klekljanju idrijske ipke

Raziskava Mirjam Gnezda Bogataj, Ivana Leskovec, snemanje in režija Matjaž Mrak, montaža Marko Simič, glasba Mare Završnik, produkcija Mestni muzej Idrija, 2008, 6'

Lokacija: Idrija

Film je del vsebinskega sklopa Klekljarice na stalni razstavi *Idrijska ipka, z nitjo pisana zgodovina* v Mestnem muzeju Idrija. Postopek klekljanja demonstrira Mojca Kobal, predstavnica množice ljubiteljskih klekljaric, ki so se klekljanja učile kot deklice v idrijski čipkarski šoli in danes klekljajo v prostem času.

Film predstavi učni proces klekljanja od priprave klekljarskih pripomočkov do izdelave končnega izdelka – idrijske čipke. Njegov namen je v obiskovalcu prebuditi interes, da se usede za klekljarsko mizico, v roke prime par klekljev in izdelava osnovni premet na klekljarski blazini pred seboj. Učni proces je sestavljen iz večkrat ponavljajočih se elementov, da ima obiskovalec možnost vajo ponoviti. Film z animacijsko rastjo čipke ohranja dinamiko dogajanja in gledalce, tudi poznavalce klekljanja pritegne, da film pogledajo do konca in izvedo, koliko časa je potrebna za izdelavo čipke.

Avtorska glasba se skozi film dopolnjuje z zvokom klekljanja. Avtorji filma so navedeni v kolofonu razstave. Film je namreč brez uvodnih in zaključnih napisov, ker teče v zanki.

15.00 POSEBNI PROGRAM: SLOVAŠKI ETNOGRAFSKI FILM

Predstavlja Zuzana Be ušková, Inštitut za etnologijo Slovaške akademije znanosti v Bratislavi

Sodelovanje med Inštitutom za slovensko narodopisje ZRC SAZU in Inštitutom za etnologijo pri Slovaški akademiji znanosti je omogočilo, da se danes srečujemo z izbranim programom slovaških etnografskih filmov, ki ga je pripravila Zuzana Beňušková. V uvodni predstavitvi bo povedala več o položaju etnografskega filma na Slovaškem in še posebej o produkciji raziskovalnega filma v ustanovah, iz katerih prihaja.

Zuzana Beňušková, docentka in doktorica znanosti, je predstojnica Oddelka za

etnologijo in etnomuzikologijo na Univerzi Konštantina Filozofa Nitra v Bratislavi. Je pa tudi redna sodelavka Inštituta za etnologijo pri Slovaški akademiji znanosti. Do leta 2008 je vodila Slovaško etnološko društvo. Njena raziskovalna področja so družbena kultura, kulturna dediščina slovaških regij in urbana antropologija. Kot raziskovalka, strokovna sodelavka in scenaristka je sodelovala pri realizaciji številnih dokumentarnih filmov z etnološko tematiko. Kot bomo videli v zadnjem predstavljenem filmu, vzame kamero v roke tudi sama.

Kroženje (Krucenie)

Avtor Adam Hanuljak, produkcija Katedra za dokumentarni film na Visoki šoli za glasbeno umetnost v Bratislavi, 2007, 26'

Lokacija: Slovaška

Film je nastal po terenski raziskavi antropologa Tomáša Hrustiča na vzhodnem Slovaškem. Dokumentira delo romske zdravilke Brigite, ki živi v mestu Sobrance z vnuki, medtem ko njen sin biva v Angliji. Ljudje prihajajo k njej z različnimi boleznimi in problemi in ona jim skuša pomagati z uroki. »Romi se ne bojimo magije«, pravi Brigita. (slovaški jezik, romski jezik s slovaškimi podnapisi)

Varni pristan (Safe Port)

Strokovna sodelavka Marta Botikova, avtorja Soňa Lutherová, Martin Kováč, produkcija Katedra za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Bratislavi, 2005, 24'

Lokacija: Slovaška

Film prikazuje življenjsko zgodbo mladega očeta – Portugalca, ki se je poročil s slovaškim dekletom. Pripoveduje o svojem življenju, o rojstvu hčerke in o svojih občutkih sreče. (angleški jezik, slovaški podnapisi)

Telovo

Avtorica Zuzana Beňušková, montaža Dušan Ratica, produkcija Inštitut za etnologijo Slovaške akademije znanosti Bratislava, 2003, 24'

Lokacija: Czömör, Madžarska

Film je nastal med terensko raziskavo slovaške manjšine na Madžarskem. Telovo je praznik božjega telesa. (slovaški jezik)

19.00 OTVORITEV

Delo v solinah

Avtor Damjan Muhič, mentor Naško Križnar, produkcija Center za vizualno etnografijo Fakultete za humanistične študije v Kopru, 2009, 17,5'

Lokacija: Sečoveljske soline

Piranske soline v Sečovljah so iz 13. stoletja. Celotno območje solin je danes krajinski park državnega pomena. V Fontaniggah, opuščnem delu solin, je naravni rezervat in solinarski muzej, v Leri pa je še živa tradicionalna proizvodnja soli. Temelji na izkoriščanju energije morske vode, sonca in vetra. Solinarji uporabljajo ista orodja in enake telesne tehnike kot njihovi davni predniki. Zato je večina pridobivanja soli pomemben del nesnovne kulturne dediščine tega dela Evrope.

Trenutek reke

Raziskava Anja Madved, Nadja Velušček, snemanje Ferrucio Goia, montaža Anja Medved, Ferrucio Goia, režija Anja Medved, Nadja Velušček, produkcija Kinoatelje Gorica / Gorizia, 2010, 40'

Lokacija: Posočje od izvira do izliva Soče (Slovenija in Italija)

Soča je bila vedno mejna reka. V svoji razmeroma kratki strugi povezuje dve popolnoma različni pokrajini, Alpe in Mediteran. In res se zdi, kot da je sestavljena iz dveh osebnosti. Ima tudi dve imeni. Soča je ženska. Isonzo je moški. Soča je voda protislovij; privlačna in nevarna. Znana po smaragdni barvi in krvavi fronti. Prva svetovna vojna v teh krajih ni uničila le življenj, vasi in polj, ampak tudi odnos, ki ga je tedanji človek gojil do narave. Preživeli so morali začeti iz nič in zdi se, da danes še vedno živimo v tem na hitro sklepanem svetu.

Čigava je danes Soča? Slovenija jo z jezovi krade Italiji, Italija jo razsipava z nesmotrnim namakanjem. Gradbena podjetja jo pustošijo z izkopavanjem gramoza, medtem ko jo industirja zastruplja z odplakami. Kajakaši jo kradejo ribičem, ribiči pa spet ribam, ki bi tudi rade imele svoj mir. V vsem tem kopicenju interesov pozabljamo, da je reka predvsem sama svoja in da je naloga, ki jo opravlja milijone let, dovolj pomembna za vse.

Srečanja ob Soči odkrivajo protislovja, ki jih danes živimo v odnosu do narave. V primerjavi z življenjem reke izgleda človeško življenje nepomembno in vendar človek danes lahko posega v zakone narave. V obdobju, ko se odpravljajo politične meje, si moramo v odnosu do naše skupne reke meje postaviti tudi sami.

PETEK, 7. maj 2010

Predavalnica v upravni hiši SEM

10.00 DOMOZNANSKI FILMI

Tam, kjer dren rodi – Od debla do cevi v Trebuši

Raziskava Marijan Podgornik, snemanje, montaža in režija Davorin Mrak, produkcija Turistično in etnološko društvo Trebuša, 2008/9, 37'

Lokacija: Vojsko, Gorenja in Dolenja Trebuša

Film predstavlja razgibano območje Vojskega, ter Gorenje in Dolenje Trebuše z naravnimi in kulturnimi posebnostmi. Prikazuje tudi rekonstrukcijo izdelave lesenih vodovodnih cevi iz drenovega lesa.

Prav lepa je ta reška fara

Raziskava KD Marija Reka, snemanje, montaža in režija Robert Gaber, produkcija Videoprodukcija Lea Gaber, 2009, 30'

Lokacija: Marija reka in Reška planina

Dokumentarno etnološki film o košnji in spravilu sena s planin na območju Marija Reke. Gre za rekonstrukcijo kmečkih opravil, kot so jih izvajali pred nekaj desetletji, da bi védenje o njih ohranili tudi mlajšim rodovom.

Tudi na kmetih je lepo

Raziskava Jože Muhič, snemanje in montaža Miran Petek, režija Jože Muhič, Miran Petek, produkcija Prednost d.o.o., 2008/9, 45'

Lokacija: Mala vas, občina Gorišnica

Film oživlja delovne in letne šege v Mali vasi v občini Gorišnica. Posnetke spremlja bogata glasba in komentar Jožeta Muhiča.

»Ko smo ble muade, je buo tok na Plešceh...«

Raziskava Marko Smole, snemanje Alen Leš, Marko Smole, montaža in režija Marko Smole, produkcija Etnološka zbirka Palčava šiša Plešče, 2006/9, 38'

Lokacija: Plešče, dolina Čabranke (Hrvaška)

Okvir filmu je dal obisk Milke Muhič iz Srednje vasi pri Dragi na Kočevskem leta 2006 v Pleščih, kjer je preživela mladost v »Palčavi šiši« kot nečakinja in pomočnica gospodarice. Pri razgovoru sta sodelovali domačinki, njeni prijateljici iz tistih let Draga Ožbolt – Špelna Dragica in Fanika Žagar – Starinkina Fanika. Teme zajemajo obdobje otroštva in mladosti pred drugo svetovno vojno, življenje med vojno ter obdobje ženitve in urejanja doma po vojni. Ženske opisujejo šolanje, običaje v vasi in družini, stanovanje, ženitve običaje in druženje. Pripoved je zanimiva tudi iz dialektološkega vidika.

S sogovornicami sta se pogovarjali Katarina Leš iz Trstja in Davorka Smole, rojena v Pleščih, živi v Ljubljani. Film je opremljen s posnetki »Palčave šiške« in fotografijami iz predstavljenih obdobj.

15.00 DOKUMENTARNI FILMI I

Aleksandrija, ki odhaja

Raziskava Vesna Humar, snemanje in montaža Ivo Saksida, režija Vesna Humar, produkcija Vitel, 2009, 43'

Lokacija: Aleksandrija, Kairo (Egipt)

Film sledi poti in življenju slovenskih aleksandrink – deklet in žena z Goriškega in Vipavske doline na začasnem delu v Egiptu, predvsem v Aleksandriji in Kairu. Vesno, vnukinjo aleksandrinke Lojze Sulčeve iz Prvačine, in snemalca Iva iz Dornberka vodi po teh sledih Gilbert Civardi, sin aleksandrinke Marije Zorn, Zankove iz Prvačine. V Aleksandrijo je prišla z osemnajstimi leti, se tam po desetletju dela pri bogati judovski družini poročila z Antonijem Civardijem in z družino srečno živela v Aleksandriji do 1960, ko so se morali vrniti domov. Gilbert je navezan na Aleksandrijo, svoj drugi dom, podobno kot še nekateri slovenski prebivalci, ujeti v spominih in stanovanju v mestu, ki se spreminja. Ekipa je posnela življenje v aleksandrijski in kairski hiši slovenskih šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja, ki so leta 1908 prišle v pomoč in podporo Slovencem v Egiptu. Pomembno dokumentarno gradivo so posnetki grobnic in nagrobnih plošč slovenskih izseljencev na latinskih pokopališčih v Kairu in Aleksandriji, ogroženih zaradi prodaje nevzdrževanih grobov domačinom. Film je nastal na pobudo kustodinje – etnologinje mag. Inge Miklavčič Brezigar in spremlja razstavo Goriškega muzeja *Skriti obrazi Aleksandrije – slovenske šolske sestre in aleksandrinke*.

Marijanceljski kola

Raziskava in režija Darja Skrt, snemanje Radovan Čok, montaža Jožko Markič, produkcija Občina Kanal ob Soči, 2009, 37'

Lokacija: Liško območje – Kanalski kolovrat

Marijanceljski kolač spada med slovenske tradicionalne obredne kruhe. Postal je prepoznavni znak Liga in okolice. Gospodinje ga pečejo za največji župnijski praznik "odpustk", ki ga vsako leto praznujejo prvo nedeljo po 8. septembru. Marijanceljski kolač pečejo tudi ob praznovanju birmе.

V filmu vidimo Zoro Markič z Liškega, kako peče kolače in obenem znanje predaja mlajši sovaščanki. Kolače je naročila botrica za mlado birmanko Valentino. Birma poteka v cerkvi Marijino Celje nad Kanalom ob Soči, po kateri so kolački dobili ime.

Film je nastal v okviru projekta *Povezovanje lokalno tipi nih produktov s turisti no ponudbo*, LAS za razvoj, v projektni aktivnosti *Razvoj turisti nega produkta – marijaceljski kola* .

Doma i pajek

Raziskava Amir Muratović, Društvo za domače raziskave, snemanje Aleš Živec, montaža in režija Amir Muratović, produkcija Televizija Slovenija, 2009, 30'

Lokacija: Kropa, Baška grapa, Rogaška Slatina, Celje, Ivančna Gorica, Ljubljana

Pred desetletji so kovinski pajki krasili pročelja številnih slovenskih domov. Mnogi so prepričani, da jim prinašajo srečo, za druge so spomin na delo pri tehničnem pouku, poročno darilo ali okras na prazni fasadi. Člani Društva za domače raziskave so se odločili, da po Sloveniji raziščejo ta pojav. Na terenu so evidentirali številne primerke in ugotovili, da obstajajo določena lokalna žarišča, kjer je gostota večja. Pajki imajo različne oblike, ki jih pogojuje tehnologija in spretnost izdelovalca. Društvo je pripravilo že dve razstavi, posvečeni domačemu pajku, eno v Bratislavi in drugo v Ljubljani. Ob koncu projekta bodo izdali tudi knjigo z zgodbami stenskih pajkov.

19.00 DOKUMENTARNI FILMI II

Kralj Matjaž

Avtor Milan Urbajs, snemanje Marko Kočever, montaža Zvezdana Sabotič, produkcija AGRFTV in Televizija Slovenija, 2009, 27'

Lokacija: Celovec, Pliberk, Borovlje (Avstrija)

Kralj Matjaž je vladal Koroški v zgodnjem srednjem veku. Pomagal je vsem, ki so ga prosili za pomoč. Dal je kovati zlatnike in med njegovim vladanjem so na Koroškem vladali dobri časi. Ostali nevoščljivi vladarji so se združili proti njemu. Po bitki je s preživelimi vojaki zbežal v votlino pod Peco, ki se mu je sama odprla in ga skrila. V votlini je Kralj Matjaž zaspal za mizo. Legenda pravi, da se bo prebudil, ko se bo njegova brada devetkrat ovila okoli kamnite mize. Takrat naj bi se na Koroško vrnili dobri časi. Kralj Matjaž bo s svojimi vojaki premagal vse sovražnike, pregnal krivico s sveta in spet zavladal. Jože Broman je to vse že storil. Rešil je svet.

Koprivski razgovori

Raziskava, snemanje, režija Naško Križnar, montaža Miha Peče, produkcija Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU, 2009, 22'

Lokacija: Kopriva

Leta 2009 je Milko Matičetov praznoval devetdesetletnico. Ob tej priložnosti

je v Koprivi in v Krajni vasi nastal kolaž izjav krajanov o spominih na slavnega rojaka. Izbor govornikov je bil naključen, kot so kamero vodila srečanja z ljudmi na cesti, v vinogradu, na dvoriščih in v notranjosti hiš. Čeprav Milka Matičetovega ni na sliki, izjave krajanov priključijo pred gledalčeve oči njegovo podobo in tudi podobo kulturnega okolja, v katerem je bil Matičetov rojen.

Godec, zaigraj na škant

Raziskava Bojan Knific, Mirko Ramovš, Amir Muratović, snemanje Jure Nemec, montaža in režija Amir Muratović, produkcija Televizija Slovenija, 2007/9, 30'
Lokacija: Kamnik, Kranj, Jesenice, Tržič, Brezje

Etnolog Bojan Knific si prizadeva, da bi folklorne skupine nastopale v ponošenih vsakodnevnih oblekah, kakor so ljudje v resnici plesali v preteklosti. Dokumentarni film je osredotočen na pripravo folklornih kostumov in spremlja delo dveh folklornih skupin, FS Triglav z Jesenic in AFS Ozara iz Kranja. Prva si je za temo odrske predstavitve izbrala Nageljnov semenj v Kropi, druga čitalniški večer v Kranju. Ena izmed plesalk vodi tudi otroško skupino, na dan poroke ji prijatelji iz skupine pripravijo presenečenje.

KAZALO

Urnik	3
Predgovor	8
Program po sekcijah	9
Gradiva s komentarjem (po časovnem zaporedju):	9
Jelka Pšajd, Peka velikonočnega kruha bosmana	9
Tanja Roženberger Šega, Urbani fenomeni – celjska tržnica in zgodbe taksistov	9
Naško Križnar, Vizualne priloge Registru žive kulturne dediščine	10
Roberto Dapit, Kože in zvonci, Maskirana bitja med Alpami in Mediteranom	11
Nena Židov, Smrt z botam! Pustni torek v Cerknem	11
Nadja Valentiničič Furlan, Vesna, Mozaični portret kot del razstave	11
Filmi (po abecednem zaporedju slovenskih naslovov):	
Aleksandrija, ki odhaja	19
Britje glist	13
Delo v solinah	17
Domači pajek	20
Ena košara na dan	14
Godec, zaigraj na škant	21
Julijski dan v knjižnici	13
Koprivski razgovori	20
»Ko smo ble muade, je buo tok na Plešceh...«	18
Kralj Matjaž	20
Kroženje (Krucenie)	16
Ljubenske potice - cvetnonedeljske butarice z Ljubnega	13
Marijacejski kolač	19
Panovec je zakon	13
Prav lepa je ta reška fara	18
Prekrižam, posukam, posukam, prekrižam	15
Tam, kjer dren rodi – Od debla do cevi v Trebuši	18
Telovo	16
Tkanje žimnatih sit	14
Transport s svitki	14
Trenutek reke	17
Tudi na kmetih je lepo	18
Varni pristan (Safe Port)	16

S O

o l o g i c a l S O C I E T Y

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

Slovenska nacionalna
komisija za UNESCO
Slovenian National
Commission for UNESCO

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo
United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
www.kulturni.gov.si